

HIV olukord Eestis

Pilleriin Soodla
Eesti Arstide Päevad
9.aprill 2026
Tallinn

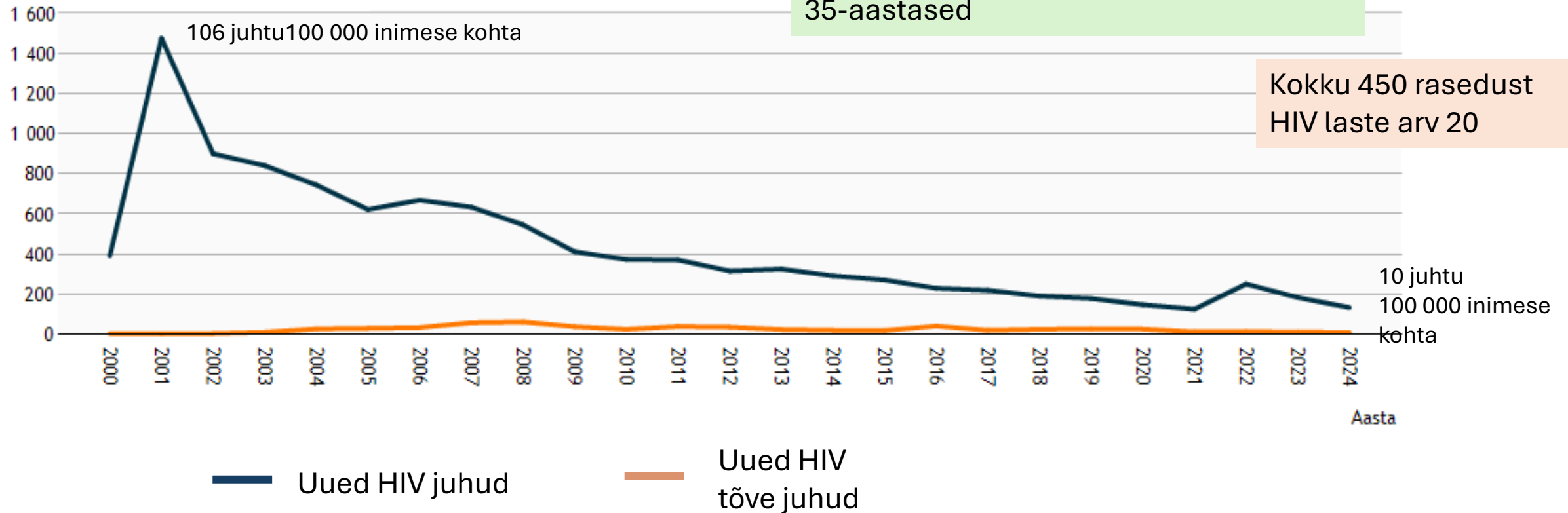
HIV ajalugu Eestis

2000–2017 kokku **7770** uut diagnoosi,
nendest **5939** olid elus 2017a

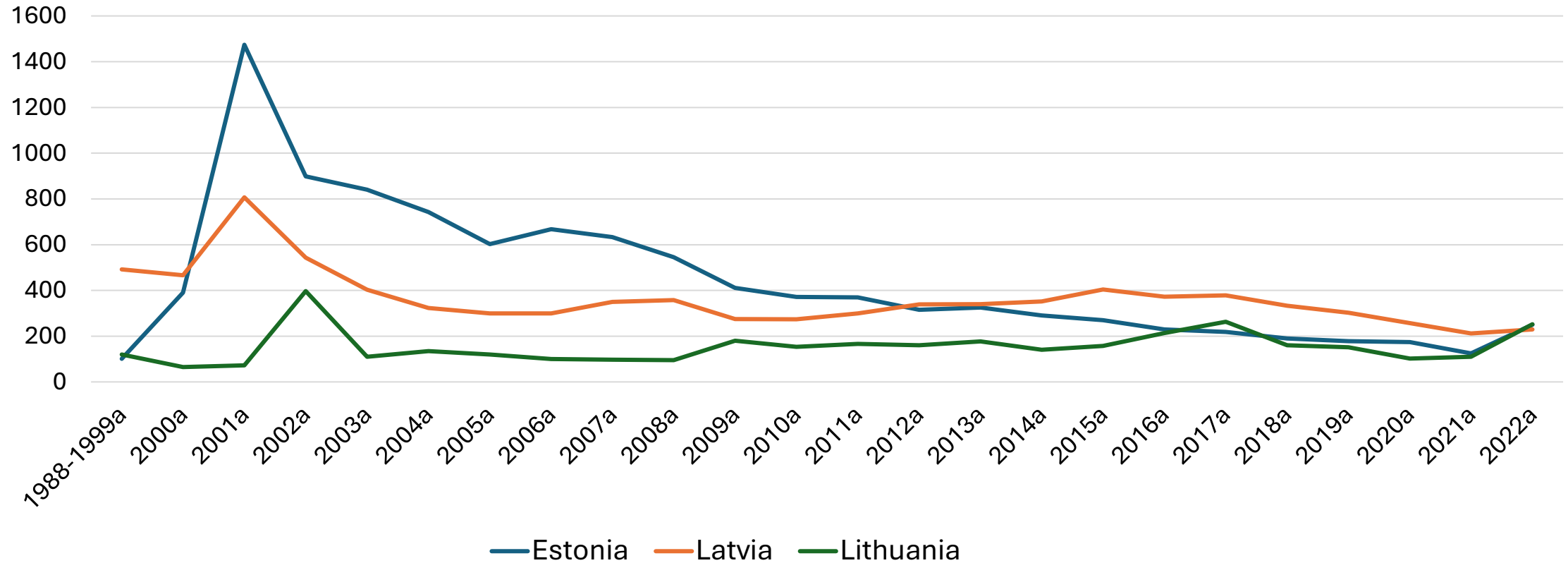
Lemsalu & Rüütel, 2018

Üle 60% mehed
Esmasdiagnoosi saajad on keskmiselt
35-aastased

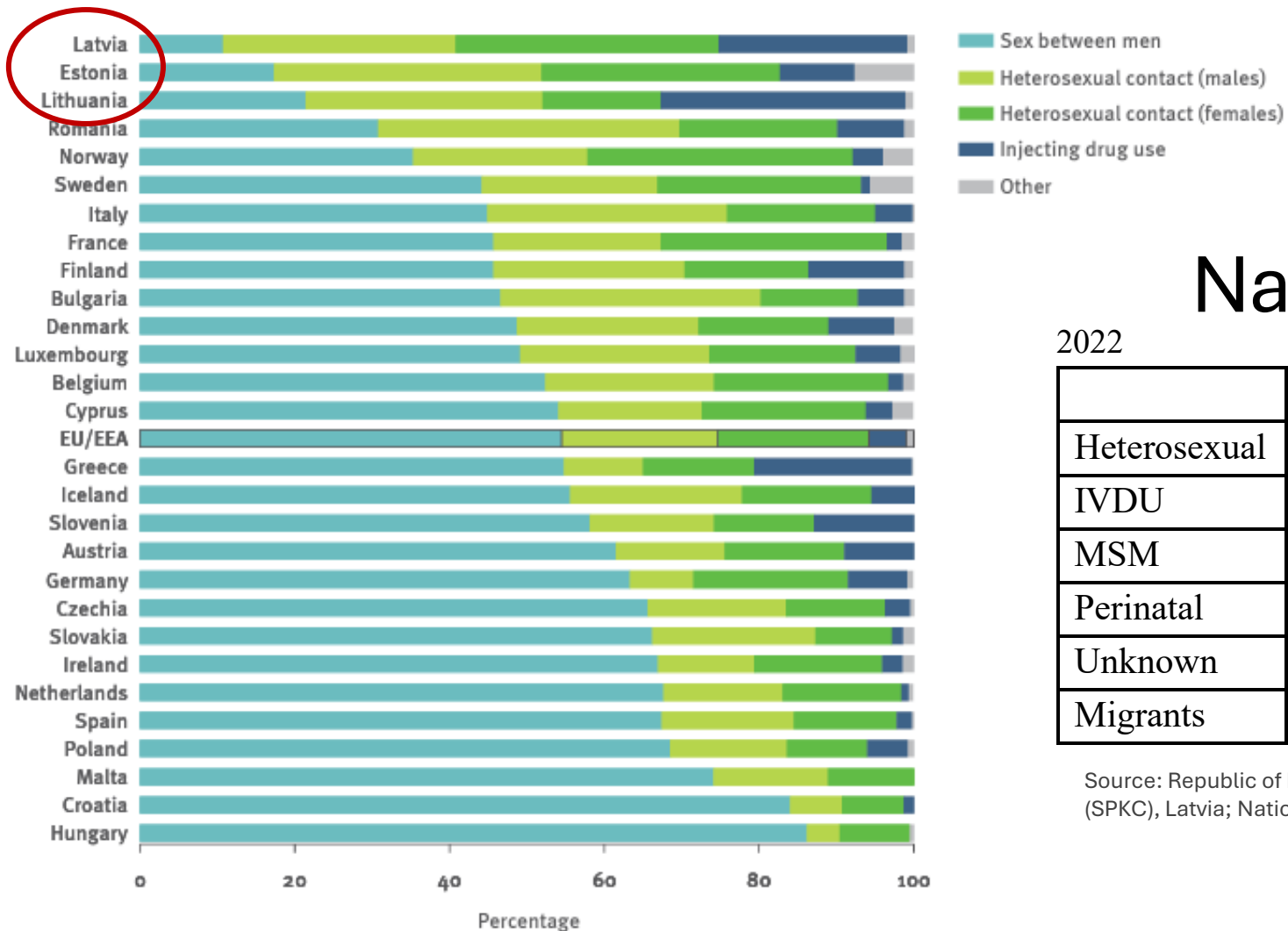
Kokku 450 rasedust
HIV laste arv 20

HIV epideemiad Baltimaades

Fig. 1.5. Percentage of new HIV diagnoses with known mode of transmission, by transmission route and country, EU/EEA, 2021 (n = 12 205)

Nakatumisviisid

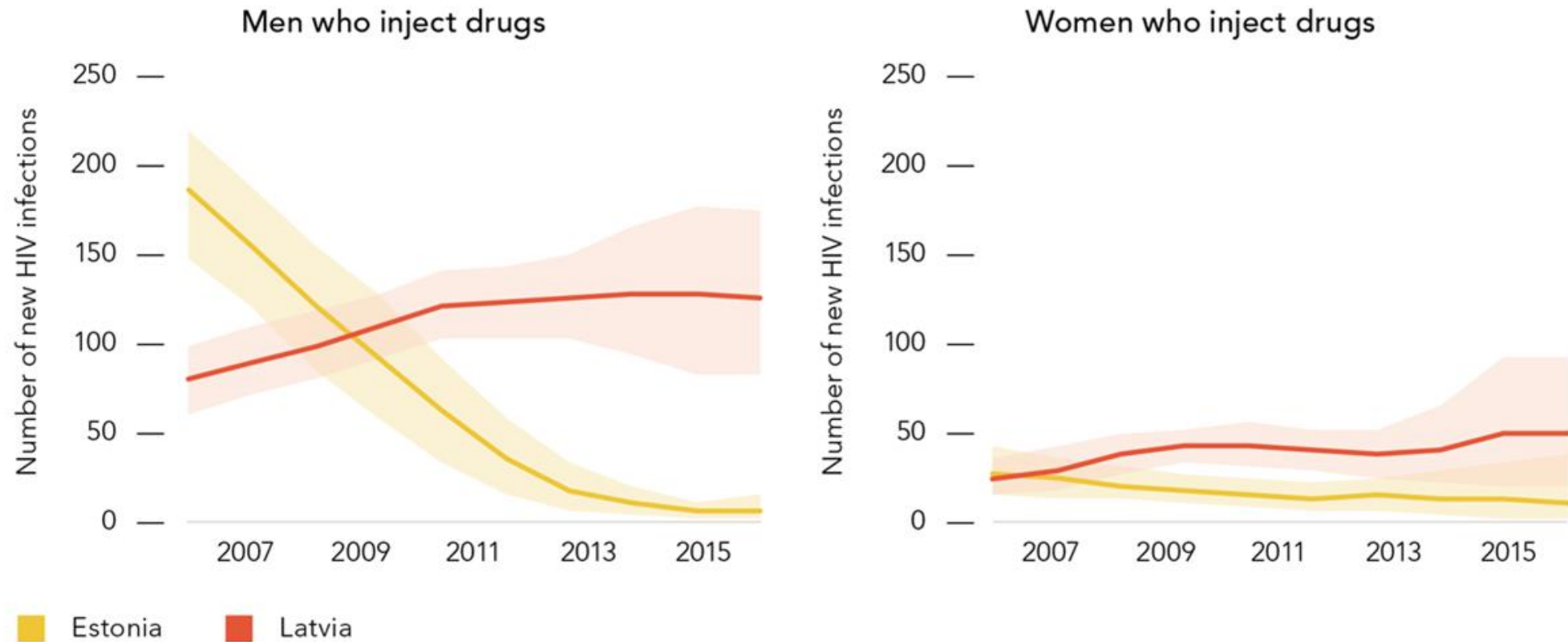
2022

	EST (n=250)	LV(n= 229)	LT (n=252)
Heterosexual	25%	41%	60%
IVDU	1%	15%	13%
MSM	2%	4%	11%
Perinatal	0	0.9%	6%
Unknown	71%	37%	10%
Migrants	51%	32%(?)	47%

Source: Republic of Estonia Health Board; The Disease Prevention and Control Center (SPKC), Latvia; National Public Health Center under the Ministry of Health, Lithuania

Kahjude vähendamise programmi edukus

Estimated HIV incidence, Estonia and Latvia, people who inject drugs, 2007–2016

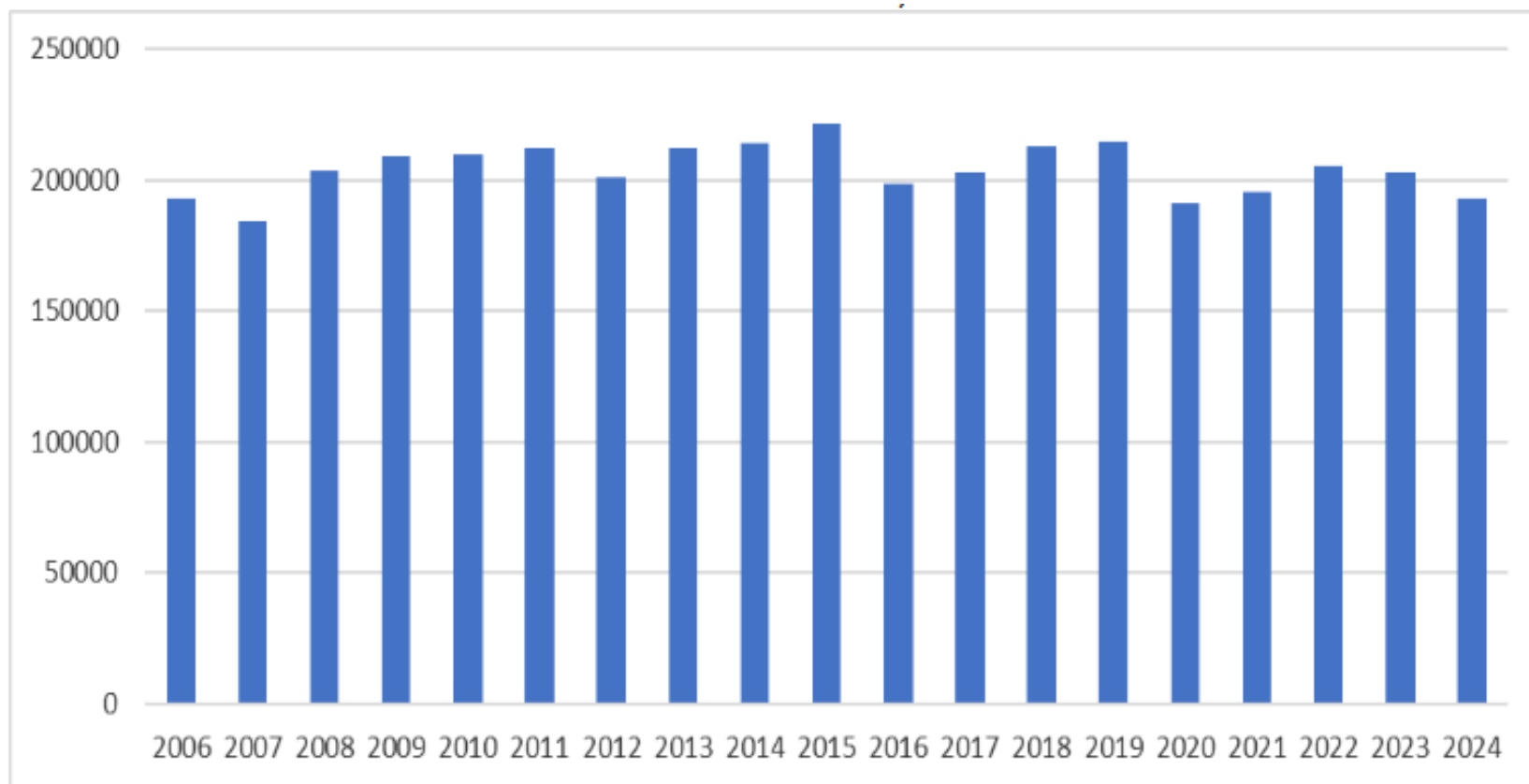

Source: Adapted from: Marty L, Lemsalu L, Ķīvīte-Urtāne A, Costagliola D, Kaupe R, Linina I et al. Revealing HIV epidemic dynamics and contrasting responses in two WHO Eastern European countries: insights from modeling and data triangulation. AIDS. 80-675:(4)35;2021.

HIV testimine

Kahtlusta! Testi!

HIV testimine aastate jooksul

HIV testimine püsib kõrge üle aastate

Testitakse doonoreid ja rasedaid, riskigrupi testimine oluline väljakutse

HIV prevalence and HIV testing among risk groups

7% testitud 2021, elu jooksul testitud 88%

Rüütel&Lõhmus 2022

6–8% testitud 2011–2016, elu jooksul testitud 94%

Lõhmus, Lemsalu jt

Tallinn 54% (2017), elu jooksul testitud 99%

Kohtla-Järve 48% (2020), elu jooksul testitud 95%

Narva 51% (2018), elu jooksul testitud 87%

Salekešin&Vorobjov

HIV-TESTIMISE RAVIJUHEND

HIV skriinimine on Eestis soovitatud:

- **Kõigile Harjumaal (Tallinn) ja Ida-Virumaal statsionaarsel ravil viibivatele 16-49a inimestele**, kaasa arvatud EMO ja päevakirurgia
- Ambulatoorselt skriinida esimesel visiidil neid, keda pole varem testitud ja edasi vastavalt riskile
- Muudes Eesti piirkondades ja muus vanuses inimesi testitakse vastavalt riskile või sümptomitele/haigustele

Lisa 1. HIV-testimine HIV-i sümptomite, HIV-iga seotud seisundite ja haiguste või HIV-i riskikäitumise korral

HAIGUSED JA SEISUNDID:

- korduv pneumoonia ühe aasta jooksul;
- Tuberkuloos (nii kopsu kui ka muude paikmete);
- äge või krooniline B-hepatiit ja C-hepatiit;
- *herpes zoster* alla 65-aastastel isikutel;
- dissemineeritud *herpes simplex* infektsioon;
- seksuaalsel teel levivad infektsioonid;
- generaliseerunud seeninfektsioonid;
- generaliseeritud tüükad ja nakkuslikud molluskid;
- ebaselge põhjusega leukopeenia või trombotsütopeenia kestusega üle 4 nädala;
- lümfoom;
- Kaposi sarkoom;
- emakakaela ja anaalpiirkonna vähk ja prekantseroossed seisundid;
- generaliseerunud seborroiline dermatiit/folikuliit;
- CMV retiniit.

SÜMPTOMID:

- palavik, millega kaasneb:
kurguvalu, lööve, haavandid
suus, lümfadenopaatia, lihas-,
liigesvalu;
- järsk kaalulangus;
- öine higistamine;
- pidev kõhulahtisus.

RISKIRÜHMAD:

- narkootikumide süstivad või
süstinud inimesed;
- prostitutsiooni kaasatud
inimesed;
- meestega seksivad mehed;
- eespool nimetatud
inimeste sekspartnerid;
- inimesed, kellel on olnud
vahekord HIV positiivse
inimesega;
- inimesed, kellel on olnud
mitu juhupartnerit ja
kaitsmata vahekordi

TEOSTA HIV-TEST

NEGATIIVNE HIV-TEST

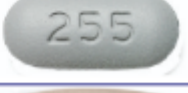
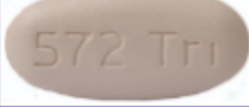
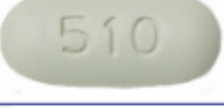

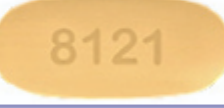

Selgita aknaperioodi võimalust ja võimaliku korduva testimise vajadust. Olulise HIV-i nakatumise riski korral soovita PrEP-i.

POSITIIVNE HIV-TEST

Suuna patsient koheselt **infektsioonhaiguste arsti** vastuvõtule. Kontrolli inimese vastuvõtule jõudmist.

Antiretroviirusravi

cART – *combined antiretroviral treatment*

Drug names	
Fixed dose combinations	0 5 10 15 20 m
Atripla (efavirenz + emtricitabine + tenofovir DF)	
Biktarvy (bictegravir + TAF + emtricitabine)	
Eviplera (rilpivirine + emtricitabine + tenofovir DF)	
Odefsey (rilpivirine + emtricitabine + TAF)	
Triumeq (dolutegravir + abacavir + lamivudine)	
Genvoya (elvitegravir + cobicistat + emtricitabine + TAF)	
Stribild (elvitegravir + cobicistat + emtricitabine + tenofovir DF)	
Symtuza (darunavir + cobicistat + emtricitabine + TAF)	
Delstrigo (doravirine + lamivudine + tenofovir DF)	
Dovato (dolutegravir + lamivudine)	

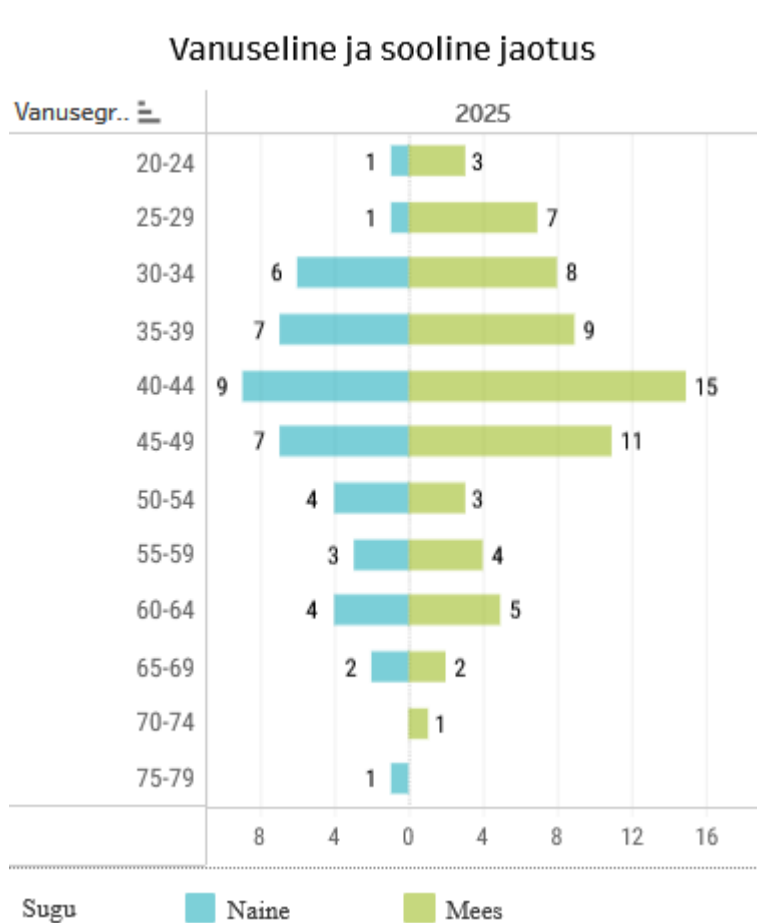
**HIV-INFEKTSIOONI
KOKKUPUUTE-EELNE
JA -JÄRGNE PROFÜLAKTIKA
NING HIV-POSITIIVSETE
ISIKUTE RAVI**

Antiretroviirusravi:

- Ravi on kõigile inimestele tasuta
- Ravi tuleb alustada esimesel võimalusel pärast diagnoosimist
- Ravimid ostetakse riigihankega
- Ravimid al. 2025 aastast retseptikeskuses, ravimid saadakse nakkuskabinetist

HIV olukord Eestis 2025a seisuga

2025a registreeriti 113 uut juhtu

Eesti infektsioonhaiguste seltsi andmetel:

5185 patsienti

4611 (89%) patsienti

97%

~1800

Ravimite koostoimed (*drug-drug interaction DDI*)

Anti-diabetics	Lopinavir	Nelfinavir	Efavirenz	Nevirapine	Lamivudine (3TC)	Stavudine (d4T)	Zidovudine (AZT/ZDV)
Insulin	◇	◇	◇	◇	◇	◇	◇
Metformin	◇	◇	◇	◇	◻	◇	◇
Antiretrovirals (NNRTIs)	Lopinavir	Nelfinavir	Efavirenz	Nevirapine	Lamivudine (3TC)	Stavudine (d4T)	Zidovudine (AZT/ZDV)
Efavirenz	◻	◻	n/a	◻	◇	◇	◇
Nevirapine	◻	◻	◻	n/a	◇	◇	◇
Antiretrovirals (Nucleoside/tide Analogues)	Lopinavir	Nelfinavir	Efavirenz	Nevirapine	Lamivudine (3TC)	Stavudine (d4T)	Zidovudine (AZT/ZDV)
Lamivudine (3TC)	◇	◇	◇	◇	n/a	◇	◇
Stavudine (d4T)	◇	◇	◇	◇	◇	n/a	●
Zidovudine (AZT/ZDV)	◇	◇	◇	◇	◇	●	n/a
Antiretrovirals (Protease Inhibitors)	Lopinavir	Nelfinavir	Efavirenz	Nevirapine	Lamivudine (3TC)	Stavudine (d4T)	Zidovudine (AZT/ZDV)
Lopinavir	n/a	◻	◻	◻	◇	◇	◇
Nelfinavir	◻	n/a	◻	◻	◇	◇	◇
Anxiolytics/Hypnotics/ Sedatives	Lopinavir	Nelfinavir	Efavirenz	Nevirapine	Lamivudine (3TC)	Stavudine (d4T)	Zidovudine (AZT/ZDV)
Diazepam	◻	◻	◻	◻	◇	◇	◇
Midazolam (oral)	●	●	●	◻	◇	◇	◇
Midazolam (parenteral)	◻	◻	●	◻	◇	◇	◇
Beta Blockers	Lopinavir	Nelfinavir	Efavirenz	Nevirapine	Lamivudine (3TC)	Stavudine (d4T)	Zidovudine (AZT/ZDV)
Metoprolol	◻	◇	◇	◇	◇	◇	◇
Propranolol	◻	◇	◇	◇	◇	◇	◇
Hypertension / Heart Failure Agents	Lopinavir	Nelfinavir	Efavirenz	Nevirapine	Lamivudine (3TC)	Stavudine (d4T)	Zidovudine (AZT/ZDV)
Enalapril	◇	◇	◇	◇	◇	◇	◇
Furosemide	◻	◻	◻	◻	◻	◇	◇
Ramipril	◇	◇	◇	◇	◇	◇	◇

HIV ennetus

Antiretroviirusravi HIV nakatunud

PrEP *pre-exposure prophylaxis* – kokkupuute-eelne profülaktika

PEP *post-exposure prophylaxis* – kokkupuute-järgne profülaktika

Kokkupuute-eelne profülaktika PrEP

Näidustatud kõrge HIV
nakatumisriskiga
HIV negatiivsetele inimestele:

- MSM (efektiivsus ~99%)
- IV narkootikumide tarvitajad?
(efektiivsus <74%)
- Heteroseksuaalne kontakt
Rasedad

Riski hindamine:

- HIV-positiivne sekspartner
- hiljutine STI
- omab mitut sekspartnerit
- vahekorras olles ei kasuta kondoomi

PrEP = TDF/FTC 245/200 mg
50% soodustus alates 01.04.2020

Kokkupuute-eelne profülaktika PrEP

Analüüsid enne PrEP määramist:

- HIV Ak+Ag
- HCV, HBV, HAV
- STI
- Neerufunktsioon

Seronegatiivsetel soovitada vaktsineerimist HBV, HAV

Vaktsineerimine lisaks ka HPV ja ahvirõugete vastu

Ravimid korruga ≤ 3 kuuks

Iga 3 kuu järel:

Hinnata korrektset skeemi järgimist, dokumenteerida!

Nõustada riski vähendamise osas (kondoom! *Chem-sex!*)

Kõrvaltoimed?

Analüüsid iga 3 kuu järel:

HIV Ak+Ag

HCV Ak

STI analüüsid uriinist, rektumist ja neelust!

Neerufunktsioon

Kokkupuutejärgne profülaktika PEP

Kokkupuudetüübid, mille puhul võib kokkupuutejärgne profülaktika olla vajalik

- Parenteraalne või limaskestast kokkupuude (seksuaalne kokkupuude, pritsmed silma-, nina- või suuõõnde)
- Kokkupuude järgmiste kehavedelikega: veri, verine sülg, rinnapiim, suguelundite sekreedid ja liikvor, lootevedelik, rektaalne eritis, peritoneaalvedelik, sünoviaal vedelik, perikardivedelik, pleuravedelik

Kokkupuudetüübid, mille puhul ei ole kokkupuutejärgne profülaktika vajalik

- HIV-iga kokkupuutunud isik on HIV-positiivne
- On tuvastatud, et potentsiaalselt nakkust edasi kandnud isik on HIV-negatiivne
- Kokkupuude on olnud kehavedelikega, mis ei kujuta endast olulist riski: pisarad, vereta sülg, uriin, higi.

- Alustage profülaktikat võimalikult kiiresti, eelistatult 24 tunni jooksul pärast kokkupuudet (72 tundi)
- Profülaktika kestab 28 päeva
- Tervisekassa soodustus ravimetele 90%

Väljakutsed

- HIV testimine ja skriining kõrge riskiga populatsioonides
- Laiem kokkupuute-eelse profülaktika kättesaadavus, pikatoimelised viirusvastased ravimid
- Erinevate antiretroviirusravimite kättesaadavuse jätkumine

Testi!

PrEP,
PEP!

ART!